

Sprawa C-349/24 [Nuratau] ⁱ**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

13 maja 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Krajský soud v Brně (Republika Czeska)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

9 maja 2024 r.

Strona skarżąca:

A.B.

Strona przeciwna:

Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky

Przedmiot postępowania głównego

Postępowanie główne dotyczy skargi obywatela Uzbekistanu A.B., która zmierza do uchylenia decyzji Ministerstvo vnitra, Odbor azylové a migrační politiky (ministerstwa spraw wewnętrznych, wydział ds. polityki azylowej i migracyjnej, Republika Czeska), zwanego dalej „stroną przeciwną”, z dnia 9 listopada 2023 r., mocą której oddalono wniosek A.B. o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Przedmiot i podstawa prawna wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Sąd odsyłający zwraca się do Trybunału Sprawiedliwości o dokonanie wykładni art. 3 dyrektywy 2011/95/UE¹.

ⁱ Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

Pytanie prejudycjalne

„Czy art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (wersja przekształcona) należy interpretować w ten sposób, że za korzystniejszą normę pozwalającą określić, kto może zostać zakwalifikowany jako osoba potrzebująca ochrony uzupełniającej, w rozumieniu tego przepisu można uznać regulację prawną państwa członkowskiego umożliwiającą udzielenie ochrony uzupełniającej osobie ubiegającej się o ochronę międzynarodową również w przypadku rzeczywistego ryzyka powstania poważnej krzywdy takiego rodzaju, który nie jest przewidziany w art. 15 przedmiotowej dyrektywy i który polega na tym, że nałożenie na osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową obowiązku wyjazdu z państwa członkowskiego byłoby sprzeczne z zobowiązaniami międzynarodowymi danego państwa członkowskiego, przy założeniu, że jednocześnie ta sprzeczność z międzynarodowymi zobowiązaniami państwa członkowskiego odnosi się do sytuacji w kraju pochodzenia osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową?”

Przywołane przepisy prawa Unii i prawa międzynarodowego

Artykuł 7 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”).

Motywy 2, 10, 12, 13, 14, 15 i 34 oraz art. 2 lit. f), art. 3, 15 i 18 dyrektywy 2011/95.

Artykuł 8 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zwanej dalej „EKPC”).

Przywołane przepisy prawa krajowego

Zgodnie z § 91 ust. 1 lit. b) zákon č. 325/1999 Sb., o azylu (ustawy nr 325/1999 o azylu, zwanej dalej „ustawą o azylu”) w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 stycznia 2000 r. do dnia 31 sierpnia 2006 r. obowiązek zakończenia pobytu nie znajduje zastosowania, jeżeli byłoby to sprzeczne z zobowiązaniami międzynarodowymi Republiki Czeskiej.

Paragraf 14a ust. 1 ustawy o azylu w brzmieniu obowiązującym od dnia 1 września 2006 r. do dnia 30 czerwca 2023 r. stanowił, że ochrony uzupełniającej

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony (Dz.U. 2011, L 337, s. 9; sprostowanie Dz.U. 2017, L 167, s. 58) (zwana dalej „dyrektywą 2011/95”).

udziela się cudzoziemcowi, który nie kwalifikuje się do udzielenia azylu, jeżeli w postępowaniu o udzielenie ochrony międzynarodowej ustalono, że w jego przypadku istnieje uzasadniona obawa, że gdyby cudzoziemiec został odesłany do państwa, którego jest obywatelem, groziłoby mu rzeczywiste ryzyko doznania poważnej krzywdy i z powodu tego ryzyka nie może albo nie chce on skorzystać z ochrony państwa, którego jest obywatelem. Paragraf 14a ust. 2 ustawy o azylu tym w brzmieniu stanowił, że za poważną krzywdę w rozumieniu tej ustawy uznaje się: a) orzeczenie lub wykonanie kary śmierci, b) tortury lub niehumanitarne lub poniżające traktowanie lub karanie osoby ubiegającej się o udzielenie ochrony międzynarodowej, c) poważne zagrożenie życia osoby cywilnej lub jej fizycznej integralności wynikające z masowej przemocy w sytuacji międzynarodowego lub wewnętrznego konfliktu zbrojnego, lub d) sytuację, w której nałożenie na cudzoziemca obowiązku wyjazdu byłoby sprzeczne z zobowiązaniami międzynarodowymi Republiki Czeskiej.

W uzasadnieniu projektu ustawy, mocą której do ustawy o azylu dodano § 14a, wskazano, co następuje: przepis ten zastępuje instytucję przeszkód w nałożeniu na cudzoziemca obowiązku wyjazdu, jak je definiował § 91 ustawy o azylu. W związku z tym, wykraczając poza ramy dyrektywy 2004/83², do definicji poważnej krzywdy dodano, że za taką krzywdę uznaje się również sytuację, w której nałożenie na cudzoziemca obowiązku wyjazdu nie byłoby możliwe w świetle zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych, którymi związana jest Republika Czeska (np. w odniesieniu do poszanowania prywatności i życia rodzinnego zgodnie z art. 8 EKPC).

Ze skutkiem od dnia 1 lipca 2023 r. § 14a ust. 2 lit. d) został uchylony.

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych i przebiegu postępowania głównego

- 1 W kwietniu 2019 r. A.B. złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, z którego wynika, co następuje: A.B. przybył do Republiki Czeskiej w lipcu 2006 r. i przebywał tam na podstawie zezwolenia na pobyt celem prowadzenia działalności gospodarczej. W sierpniu 2018 r. A.B. złożył wniosek o przedłużenie zezwolenia na pobyt, który nie został uwzględniony. W 2011 albo 2012 r. A.B. rzekomo skradziono dokumenty podróży i dokumenty dotyczące stałego pobytu. A.B. po raz ostatni był w Uzbekistanie na urlopie w 2008 r. Żyje tam jego brat, z którym jednak nie ma on kontaktu. Policjanci w Uzbekistanie zabili syna A.B., a w grudniu 2018 r. w Republice Czeskiej zmarła jego żona. A.B. przedłożył również zaświadczenie lekarskie, z którego wynika, że cierpi on na problemy natury psychicznej. Odnośnie do obaw przed powrotem A.B. wskazał, że boi się,

² Wcześniej obowiązująca dyrektywa Rady 2004/83/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie minimalnych norm dla kwalifikacji i statusu obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako uchodźców lub jako osoby, które z innych względów potrzebują międzynarodowej ochrony oraz zawartości przyznawanej ochrony (Dz.U. 2004, L 304, s. 12; wyd. spec. 19/07, s. 96) (zwana dalej „dyrektywą 2004/83”).

że na lotnisku zatrzyma go policja, ponieważ nie jest zarejestrowany w ambasadzie, za co grozi mu grzywna albo więzienie.

- 2 Decyzją wydaną w lutym 2020 r. strona przeciwna odmówiła udzielenia A.B. ochrony międzynarodowej (pierwsza decyzja strony przeciwnej). Krajský soud v Praze (sąd okręgowy w Pradze, Republika Czeska) uchylił tę decyzję wyrokiem z dnia 17 czerwca 2021 r., ponieważ nie poddawała się kontroli w związku z § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu. Sąd wytknął stronie przeciwnej w szczególności, że nie uwzględniła okoliczności faktycznych dotyczących życia rodzinnego i prywatnego A.B. i wynikającej stąd więzi A.B. z Republiką Czeską, jego stanu zdrowia i zamordowania jego syna.
- 3 Decyzją z dnia 20 października 2022 r. strona przeciwna ponownie odmówiła udzielenia A.B. ochrony międzynarodowej (druga decyzja strony przeciwnej). Strona przeciwna wskazała w szczególności, że w przypadku A.B. nie jest spełniona przesłanka udzielenia ochrony uzupełniającej zgodnie z § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu, ponieważ ustalone okoliczności faktyczne nie świadczą o tym, że zbudował on silne więzi społeczne lub prywatne w Republice Czeskiej.
- 4 Druga decyzja strony przeciwnej została uchylona wyrokiem Krajský soud v Brně (sądu okręgowego w Brnie, Republika Czeska) z dnia 17 maja 2023 r., ponieważ w dalszym ciągu nie poddawała się kontroli w związku z § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu. Sąd ten wytknął stronie przeciwnej, że uwzględniła głównie okoliczności faktyczne przemawiające na niekorzyść A.B. (tj. że nie miał on mieszkania, nie uregulował swojego nielegalnego pobytu, większość życia spędził w Uzbekistanie), mimo że A.B. podnosił szereg okoliczności faktycznych, z uwagi na które uważał nałożenie na niego obowiązku wyjazdu za nieproporcjonalną ingerencję w swoje życie prywatne. W tym zakresie A.B. wskazywał w szczególności na długość swojego pobytu w Republice Czeskiej, swój wiek i problemy zdrowotne, brak społecznych i rodzinnych więzi w Uzbekistanie i swoją znajomość języka czeskiego. Krajský soud v Brně (sąd okręgowy w Brnie) stwierdził ponadto, że strona przeciwna powinna była ocenić cały okres pobytu A.B. w Republice Czeskiej, a nie jedynie okres bezpośrednio poprzedzający wydanie decyzji. Wcześniej bowiem A.B. miał zarówno mieszkanie, jak i pracę, a przez większą część czasu spędzonego w Republice Czeskiej miał ważne prawo do pobytu. Krajský soud v Brně (sąd okręgowy w Brnie) dodał, że aby właściwie ocenić siłę więzi społecznych A.B. z Republiką Czeską, strona przeciwna powinna była uzyskać od niego znacznie więcej informacji na temat jego życia prywatnego i zapoznać się z jego historią imigracyjną.
- 5 Decyzją z dnia 9 listopada 2023 r., która jest przedmiotem niniejszego postępowania skargowego przed sądem odsyłającym, strona przeciwna po raz kolejny odmówiła udzielenia A.B. ochrony międzynarodowej (trzecia decyzja strony przeciwnej). Strona przeciwna przyjęła mianowicie, zwłaszcza na podstawie rozmowy, w trakcie której A.B. szczegółowo opisał swoje życie prywatne, że nie ma on silnych więzi społecznych ani prywatnych w Republice

Czeskiej. Wniosek ten potwierdza również wypowiedź A.B. dotycząca szczątek jego żony, których istnienie sądy okręgowe w poprzednich postępowaniach uznały za możliwą prywatną więź z Republiką Czeską. A.B. nie wie, gdzie znajduje się urna ze szczątkami jego żony i nie odebrał jej nawet po uzyskaniu ważnych dokumentów w 2019 r. Wreszcie strona przeciwna stwierdziła, że również stan zdrowia A.B. nie stanowi podstawy do udzielenia mu ochrony uzupełniającej zgodnie z § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu.

- 6 W skardze na trzecią decyzję strony przeciwnej A.B. zarzucił stronie przeciwnej, że nie dokonała ona wszechstronnej oceny jego życia prywatnego i rodzinnego oraz okoliczności faktycznych przemawiających za udzieleniem ochrony międzynarodowej, w szczególności z powodu ingerencji w jego życie prywatne. Strona przeciwna przyjęła za podstawę oceny okres poprzedzający wydanie decyzji i nie uwzględniła wcześniejszego wieloletniego pobytu A.B. [w Republice Czeskiej], w czasie którego miał on pracę i mieszkanie oraz z powodzeniem integrował się z czeskim społeczeństwem. Strona przeciwna nie uwzględniła również w szczególności tego, że A.B. jest chory i osiągnął już wiek emerytalny.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

- 7 Sąd odsyłający zmierza do ustalenia, czy prawo Unii stoi na przeszkodzie temu, aby państwo członkowskie uregulowało ochronę uzupełniającą w prawie krajowym w taki sposób, że wychodząc ponad katalog rodzajów poważnej krzywdy wskazanych w art. 15 lit. a)-c) dyrektywy 2011/95, jej przyznanie uzależni od innego rodzaju poważnej krzywdy, który polega na sprzeczności nałożenia na osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową obowiązku wyjazdu z zobowiązaniami międzynarodowymi danego państwa członkowskiego, a to przy założeniu, że ta sprzeczność odnosi się do sytuacji w kraju pochodzenia takiej osoby. Konkretnie sąd odsyłający zastanawia się, czy taką regulację prawną można kwalifikować jako korzystniejszą normę w rozumieniu art. 3 dyrektywy 2011/95.
- 8 W pierwszej kolejności sąd odsyłający powołał się na orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości dotyczące wykładni art. 3 dyrektywy 2011/95.
- 9 Sąd odsyłający przypomniał, że zakresem stosowania dyrektywy 2011/95 nie jest objęty ten, kto może pozostać na terytorium państw członkowskich nie z powodów związanych z potrzebą ochrony międzynarodowej, ale z powodów uznaniowych motywowanych współczuciem lub względami humanitarnymi [uwaga tłumacza: w czeskiej wersji językowej w miejsce „współczucia” czytamy o „względach rodzinnych”]³. Następnie sąd odsyłający powołał się na wyrok B.

³Zobacz motyw 15 dyrektywy 2011/95 i wyroki Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 listopada 2010 r., B. i D., C-57/09 i C-101/09, ECLI:EU:C:2010:661 (zwany dalej „wyrokiem B. i D.”), i z dnia 18 grudnia 2014 r., M'Bodj, C-542/13, ECLI:EU:C:2014:2452 (zwany dalej „wyrokiem M'Bodj”), które dotyczą dyrektywy 2004/83.

i D., z którego wynika, że uregulowanie krajowe, które przyznaje prawo do azylu osobie wykluczonej z możliwości uznania za uchodźcę na podstawie klauzuli wykluczenia zawartej w dyrektywie 2004/83, jest niezgodne z tą dyrektywą. Państwa członkowskie mogą jednak udzielić azylu takiej osobie na podstawie swojego prawa krajowego, jeżeli ten inny rodzaj ochrony nie niesie ze sobą niebezpieczeństwa pomylenia go ze statusem uchodźcy w rozumieniu dyrektywy 2004/83.

- 10 W wyroku M'Bodj Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że byłoby sprzeczne z systematyką i celami dyrektywy 2004/83 umożliwienie skorzystania ze statusów, które przewiduje ta dyrektywa, obywatelom państw trzecich znajdującym się w sytuacjach pozbawionych jakiegokolwiek związku z racją bytu ochrony międzynarodowej. Przepisy prawa krajowego, zgodnie z którymi w ramach ochrony uzupełniającej udziela się uprawnienia do pozostania na terytorium państwa członkowskiego osobie poważnie chorej, która nie otrzymałaby odpowiedniej opieki medycznej w kraju pochodzenia, nie mogą zatem zostać uznane za korzystniejsze normy w rozumieniu art. 3 tej dyrektywy⁴.
- 11 W wyroku z dnia 4 października 2018 r., Ahmedbekova, C-652/16, ECLI:EU:C:2018:801 (zwanym dalej „wyrokiem Ahmedbekova”) Trybunał Sprawiedliwości, powołując się na art. 23 dyrektywy 2011/95, doszedł do wniosku, że na podstawie art. 3 tej dyrektywy państwo członkowskie może postanowić – w przypadku udzielenia ochrony międzynarodowej członkowi danej rodziny zgodnie z systemem ustanowionym przez tę dyrektywę – o rozszerzeniu tej ochrony na innych członków tej rodziny, pod warunkiem że nie zachodzi w ich przypadku którakolwiek z podstaw wyłączenia [wykluczenia] oraz że ich sytuacja, zważywszy na potrzebę utrzymania jedności rodziny, wpisuje się w logikę ochrony międzynarodowej⁵.
- 12 Sąd odsyłający wskazał ponadto, że zasady wynikające z przywołanego wyżej orzecznictwa zostały podsumowane w analizie sądowej opracowanej pod kierownictwem sekcji europejskiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Sędziów Orzekających w Sprawach Uchodźców (IARMJ) i opublikowanej przez Agencję Unii Europejskiej ds. Azylu (EUAA) w przedmiocie kwalifikacji do ochrony międzynarodowej, która zawiera w szczególności takie wnioski.
- 13 Przepisy krajowe mogą przyznawać prawo do azylu osobom, które nie są objęte zakresem stosowania dyrektywy 2011/95, jednak należy dokonać rozróżnienia między ochroną krajową a ochroną międzynarodową zgodnie z tą dyrektywą. Ta ochrona międzynarodowa wymaga, aby można było zidentyfikować źródło prześladowania lub poważnej krzywdy. Poza tym prawdopodobnie nie będzie

⁴ Do takiego samego wniosku Trybunał Sprawiedliwości doszedł również w wyroku z dnia 18 grudnia 2014 r., Abdida, C-562/13, ECLI:EU:C:2014:2453 (zwanym dalej „wyrokiem Abdida”).

⁵ Ten wniosek Trybunał Sprawiedliwości potwierdził w wyroku z dnia 9 listopada 2021 r., Bundesrepublik Deutschland (Utrzymanie jedności rodziny), C-91/20, ECLI:EU:C:2021:898 (zwanym dalej „wyrokiem Bundesrepublik Deutschland”).

objęta zakresem stosowania dyrektywy 2011/95 sytuacja osoby, która w kraju swojego pochodzenia doświadczyła traumatycznego zdarzenia niezwiązanego z aktualną obawą przed prześladowaniem lub aktualnym rzeczywistym ryzykiem poważnej krzywdy. W takim przypadku wchodzi w rachubę ochrona z powodów uznaniowych, motywowanych współczuciem lub względami humanitarnymi. Natomiast zakresem stosowania art. 3 dyrektywy 2011/95 objęte są status uchodźcy lub status ochrony uzupełniającej przyznany członkom rodziny osoby, która uzyskała taki status na podstawie tej dyrektywy. Trybunał Sprawiedliwości nie orzekł jeszcze przy tym ostatecznie co do tego, kiedy korzystniejsze normy są objęte zakresem stosowania przywołanej dyrektywy, w szczególności jeżeli chodzi o korzystniejsze reguły pozwalające określić, kto może zostać zakwalifikowany jako uchodźca lub osoba potrzebująca ochrony uzupełniającej.

- 14 Wreszcie sąd odsyłający powołał się na opinię J. Richarda de la Toura z dnia 12 maja 2021 r. w sprawie Bundesrepublik Deutschland (Utrzymanie jedności rodziny) (C-91/20), w której wskazano, że państwo członkowskie nie może wykorzystać swojego zakresu „swobodnego uznania do zdefiniowania w odmienny sposób tych wspólnych pojęć i kryteriów oraz w celu przyjęcia uregulowania, zgodnie z którym status uchodźcy lub status ochrony uzupełniającej mógłby zostać przyznany z powodów innych niż te wyraźnie wskazane w dyrektywie 2011/95 [...]”.
- 15 W niniejszej sprawie sąd odsyłający ma wątpliwości odnośnie do przywołanego wyżej § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu, w którym, wychodząc ponad katalog rodzajów poważnej krzywdy zgodnie z art. 15 lit. a)-c) dyrektywy 2011/95, przyjęto inny rodzaj poważnej krzywdy, który polega na sprzeczności nałożenia na cudzoziemca obowiązku wyjazdu z zobowiązaniami międzynarodowymi Republiki Czeskiej.
- 16 Sensem i celem tego przepisu krajowego⁶ było zastąpienie konkretnej przeszkody w nałożeniu obowiązku wyjazdu, która była zawarta w przywołanym wyżej § 91 ust. 1 lit. b) ustawy o azylu, i zapobieżenie naruszaniu art. 8 EKPC w przypadku cudzoziemców, którym nie udzielono azylu w jakiegokolwiek formie. Przy pomocy tego § 14a ust. 2 lit. d) czeski ustawodawca postanowił bowiem wypełnić swoje zobowiązania pozytywne wynikające z przywołanego artykułu EKPC.
- 17 Wcześniej w orzecznictwie krajowym interpretowano przywołany § 14a ust. 2 lit. d) w utrwalony sposób – przyczyną udzielenia ochrony uzupełniającej mogła być już sama sprzeczność nałożenia na osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową obowiązku wyjazdu z czeskimi zobowiązaniami międzynarodowymi. Mogło chodzić o przypadek, gdy wnioskodawca ustanowił na terytorium Republiki Czeskiej takie więzi rodzinne lub osobiste, że już sama konieczność wyjazdu stanowiłaby nieproporcjonalną ingerencję w jego życie rodzinne lub prywatne.

⁶ Zobacz odwołanie do uzasadnienia projektu ustawy, mocą której do ustawy o azylu dodano § 14a, zawarte w części niniejszego streszczenia pn. „Przywołane przepisy prawa krajowego”.

- 18 W następstwie wydania wyroku w sprawie M'Bodj judykatura krajowa doszła do wniosku, że § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu został wprowadzony do prawa czeskiego z naruszeniem prawa Unii. Chodziło jednak o sprzeczność, która działała wyłącznie na korzyść osoby ubiegającej się o ochronę międzynarodową. Dyrektywa 2011/95 nie mogła mieć bezpośredniego skutku na niekorzyść jednostki, a zatem ani organy administracyjne, ani sądy administracyjne nie mogły uwzględniać tej sprzeczności.
- 19 W dniu 15 lutego 2024 r. rozšířený senát Nejvyššího správního soudu (powiększona izba najwyższego sądu administracyjnego, Republika Czeska, zwana dalej „powiększoną izbą”) powzięła jednak uchwałę, mocą której zmieniła dotychczasową wykładnię tego § 14a ust. 2 lit. d) i zinterpretowała go poprzez przyjęcie pośredniego skutku dyrektywy 2011/95 na niekorzyść osób ubiegających się o ochronę międzynarodową. Powiększona izba orzekła, że tej formy ochrony uzupełniającej można udzielić cudzoziemcowi, któremu w sytuacji powstania sprzeczności z zobowiązaniami międzynarodowymi Republiki Czeskiej poważna krzywda groziłaby w kraju jego pochodzenia, a nie w przyjmującym państwie członkowskim.
- 20 Powiększona izba wyszła z założenia⁷, że krajowy przepis prawny przyjęty specjalnie w celu transpozycji dyrektywy należy interpretować w świetle brzmienia i celu danej dyrektywy, przy czym państwo członkowskie jest uprawnione do stosowania tej wykładni również względem jednostek⁸. Na podstawie orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości⁹ powiększona izba stwierdziła, że art. 3 dyrektywy 2011/95 stoi na przeszkodzie temu, aby państwo członkowskie wprowadziło albo zachowało regulacje przyznające ochronę uzupełniającą cudzoziemcom, którzy znajdują się w sytuacjach pozbawionych jakiegokolwiek związku z racją bytu ochrony międzynarodowej¹⁰. Tymczasem wcześniej przyjmowana wykładnia § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu, zgodnie z którą można udzielić ochrony uzupełniającej, jeżeli samo nałożenie na osobę ubiegającą się o ochronę międzynarodową obowiązku wyjazdu jest sprzeczne z zobowiązaniami międzynarodowymi Republiki Czeskiej, nie respektuje tej racji bytu, ponieważ nie uwzględnia okoliczności, że ochrona uzupełniająca ma ze swojej istoty chronić wnioskodawcę przed poważną krzywdą w kraju jego

⁷ W tym zakresie powiększona izba oparła się na wyrokach Trybunału Sprawiedliwości z dnia 10 kwietnia 1984 r., Von Colson, C-14/83, ECLI:EU:C:1984:153, pkt 26; z dnia 13 listopada 1990 r., Marleasing, C-106/89, ECLI:EU:C:1990:395, pkt 8; z dnia 14 lipca 1994 r., Faccini Dori, C-91/92, ECLI:EU:C:1994:292, pkt 26; czy z dnia 5 października 2004 r., Pfeiffer i in., C-397/01, ECLI:EU:C:2004:584, pkt 113-116.

⁸ Zobacz wyroki Trybunału Sprawiedliwości z dnia 8 października 1987 r., Kolpinghuis Nijmegen, 80/86, ECLI:EU:C:1987:431, pkt 12-14; i z dnia 5 lipca 2007 r., Kofoed, C-321/05, ECLI:EU:C:2007:408, pkt 45.

⁹ A mianowicie wyroków M'Bodj, Bundesrepublik Deutschland i Ahmedbekova.

¹⁰ Powiększona izba uważała to zagadnienie za éclairé, w związku z czym nie przedłożyła pytania prejudycjalnego Trybunałowi Sprawiedliwości.

pochodzenia. Zdaniem powiększonej izby taka wykładnia jest zatem oczywiście sprzeczna z art. 3 dyrektywy 2011/95 i orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości.

- 21 Zdaniem powiększonej izby zgodna z prawem Unii jest natomiast sytuacja, w której ochrona uzupełniająca odnosi się jedynie do krzywdy, na którą z powodu nałożenia obowiązku wyjazdu z kraju przyjmującego osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową jest narażona w kraju jej pochodzenia, innymi słowy, jeżeli sprzeczność z zobowiązaniami międzynarodowymi Republiki Czeskiej odnosi się do kraju pochodzenia, a nie przyjmującego państwa członkowskiego. O taką sytuację mogłoby chodzić na przykład wtedy, gdyby cudzoziemiec w kraju swojego pochodzenia był narażony na pracę jako dziecko, przymusowe małżeństwo, skazanie za czyn, który nie był przestępstwem w momencie jego popełnienia, czy odmowę leczenia pomimo ryzyka poważnego uszczerbku na zdrowiu. W takich przypadkach osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową nie mogłaby bowiem uzyskać ochrony uzupełniającej zgodnie z § 14a ust. 2 lit. a)-c) ustawy o azylu [które odpowiadają art. 15 lit. a)-c) dyrektywy 2011/95].
- 22 Na koniec powiększona izba podkreśliła, że byłoby pożądane, żeby czeski ustawodawca w większej mierze uwzględniał również przypadki, które nie są objęte zakresem stosowania azylu ani ochrony uzupełniającej. Nie może tego jednak zrobić, rozszerzając ochronę uzupełniająca w sposób sprzeczny z jej racją bytu. Ochrona ta wynika bowiem z prawa Unii, które znacznie ogranicza ustawodawcę krajowego przy jej transpozycji. Ochronę przed nałożeniem obowiązku wyjazdu jako takim zapewnia przy tym postępowanie w sprawie nałożenia obowiązku wyjazdu czy postępowanie w sprawie wydalenia.
- 23 Sąd odsyłający ma jednak wątpliwości co do tego, czy dokonana przez powiększoną izbę wykładnia § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu jest zgodna z prawem Unii.
- 24 W świetle powyższego sąd odsyłający zauważa w pierwszej kolejności, że powiększona izba powołała się na wyroki Bundesrepublik Deutschland i Ahmedbekova jako przykład tego, że nie jest sprzeczne z racją bytu ochrony międzynarodowej automatyczne przyznanie statusu uchodźcy na poziomie prawa krajowego członkom rodziny osoby, której przyznano ten status. Jakkolwiek Trybunał Sprawiedliwości w tych dwóch wyrokach rzeczywiście dopuścił, że na podstawie art. 3 dyrektywy 2011/95 można udzielić ochrony międzynarodowej ze względów rodzinnych, to zdaniem sądu odsyłającego uczynił tak dlatego, że obowiązek udzielenia członkom rodziny beneficjenta ochrony międzynarodowej zasadniczo podobnego statusu został nałożony na państwa członkowskie przez samą dyrektywę w jej art. 23. Tymczasem w odniesieniu do eksterytorialnych skutków art. 8 EKPC¹¹ – które zdaniem powiększonej izby są jedynymi możliwymi skutkami przy wykładni i stosowaniu przywołanego § 14a ust. 2 lit. d) – dyrektywa 2011/95 niczego takiego nie przewiduje.

¹¹ Bądź innego przepisu EKPC z wyjątkiem art. 2 i 3.

- 25 Z wyroków M'Bodj i Abdida sąd odsyłający wyprowadził przy tym wniosek, że Trybunał Sprawiedliwości wykluczył z racji bytu ochrony międzynarodowej sytuację, w której osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową doznaje krzywdy¹² w kraju swojego pochodzenia. Zdaniem sądu odsyłającego z tych wyroków, ani też z wyroków Bundesrepublik Deutschland i Ahmedbekova nie wynika, że ograniczenie zakresu stosowania § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu wyłącznie do eksterytorialnych przypadków naruszenia art. 8 EKPC (bądź ewentualnie innych przepisów EKPC) jest zgodne z dyrektywą 2011/95. Sąd odsyłający zastanawia się zatem, czy w świetle wyroków w sprawach M'Bodj i Abdida przepis krajowy interpretowany w ten sposób można uznać za regulację krajową zapewniającą ochronę praw zgodnie z EKPC, która nie jest objęta zakresem stosowania tej dyrektywy.
- 26 Sąd odsyłający wskazuje dalej, że jego zdaniem § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu nie jest zgodny z dyrektywą 2011/95. W przepisie tym doszło do niepożądanego pomieszczenia reguły uprzednio rozumianej jako przeszkoda w nałożeniu obowiązku wyjazdu z ochroną uzupełniającą wynikającą z prawa Unii. Jakkolwiek można by argumentować, że w rzeczywistości przepis ten nigdy nie regulował ochrony uzupełniającej w rozumieniu prawa Unii i że z perspektywy materialnej chodzi o zastąpienie przeszkody w nałożeniu obowiązku wyjazdu, to w dowodach tożsamości osób korzystających z ochrony uzupełniającej zgodnie z tym przepisem brakuje wzmianki, że chodzi o instytucję inną niż ochrona uzupełniająca w rozumieniu prawa Unii, i dlatego również w innych państwach członkowskich korzystają one ze wszystkich praw wynikających z tego statusu¹³.
- 27 Odnosząc się do przykładów, w których, zdaniem powiększonej izby, przyjmowana przez nią wykładnia § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu mogłaby znaleźć zastosowanie, sąd odsyłający wskazał, że w wielu z nich osoba ubiegająca się o ochronę międzynarodową byłaby uprawniona do uzyskania statusu uchodźcy lub statusu ochrony uzupełniającej zgodnie z art. 15 lit. b) dyrektywy 2011/95. Sąd odsyłający ma w związku z tym wątpliwości co do tego, czy przypadki poważnej krzywdy uregulowane w sposób wykraczający poza ramy dyrektywy i oparte na eksterytorialnych skutkach któregoś z artykułów EKPC (z wyjątkiem art. 2 i 3) są zgodne z tą dyrektywą.
- 28 Zdaniem sądu odsyłającego trafniejsze byłoby podejście uznające tzw. odwrotny bezpośredni skutek wertykalny dyrektywy 2011/95. Z jej art. 3 wynika, że korzystniejsze normy krajowe muszą być z nią zgodne. Paragraf 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu przyznaje przy tym cudzoziemcom status ochrony uzupełniającej również w przypadkach, w których art. 15 tej dyrektywy tego nie przewiduje. Stosuje się zatem bezpośrednio regułę wynikającą z art. 3, zgodnie z którą

¹² Krzywda polegałaby w tych przypadkach na braku odpowiedniego leczenia w kraju pochodzenia.

¹³ W tym zakresie sąd odsyłający wskazał na wyrok B. i D., w którym Trybunał Sprawiedliwości dopuścił udzielenie azylu zgodnie z krajowym prawem konstytucyjnym, niemniej ta instytucja prawa krajowego była odmienna od instytucji prawa Unii w zakresie terminologii i funkcji.

państwa członkowskie nie mogą wprowadzać korzystniejszych norm pozwalających określić, kto może zostać zakwalifikowany jako osoba potrzebująca ochrony uzupełniającej, jeżeli nie są one zgodne z tą dyrektywą. Tymczasem czeski ustawodawca naruszył tę zasadę.

- 29 Mimo że w niniejszej sprawie są spełnione przesłanki przyjęcia bezpośredniego skutku tego przepisu (tj. jasność, bezwarunkowy charakter i upływ okresu transpozycji), to chodzi o bezpośredni skutek skierowany przeciwko jednostce, co w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości¹⁴ jest niedopuszczalne.
- 30 Jeżeli zatem § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu jest niezgodny z prawem Unii, to zdaniem sądu odsyłającego właściwe było rozwiązanie przyjmowane we wcześniejszym orzecznictwie¹⁵, że sprzeczność ta nie mogła oddziaływać na niekorzyść osób ubiegających się o ochronę międzynarodową.
- 31 Z powodów przedstawionych wyżej sąd odsyłający postanowił zatem przedłożyć pytanie prejudycjalne Trybunałowi Sprawiedliwości. Gdyby Trybunał Sprawiedliwości uznał, że § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu jest sprzeczny z prawem Unii, to sąd odsyłający mógłby nadal stosować ten przepis w pełnym zakresie na podstawie tzw. odwróconego bezpośredniego skutku wertykalnego dyrektywy 2011/95. W konsekwencji aktualne pozostałyby poglądy prawne Krajský soud v Praze (sądu okręgowego w Pradze) i Krajský soud v Brně (sądu okręgowego w Brnie), jak również ich zastrzeżenia skierowane przeciwko wcześniejszym decyzjom strony przeciwnej, która zdaniem tych sądów nie dokonała w wystarczającym stopniu oceny tego, czy zgodna z międzynarodowymi zobowiązaniami Republiki Czeskiej jest ingerencja w życie prywatne A.B. w tym przyjmującym państwie członkowskim. Sąd odsyłający dokonałby następnie merytorycznej oceny, czy strona przeciwna zastosowała się do tych poglądów prawnych. Gdyby Trybunał Sprawiedliwości doszedł do przeciwnego wniosku, to miałyby to bezpośredni wpływ na zasadność zarzutów A.B., które opierają się właśnie na § 14a ust. 2 lit. d) ustawy o azylu.

¹⁴ Zobacz wyroki: z dnia 5 lipca 2007 r., Kofoed, C-321/05, ECLI:EU:C:2007:408, pkt 42; z dnia 8 października 1987 r., Kolpinghuis Nijmegen, 80/86, ECLI:EU:C:1987:431, pkt 9 i 13; z dnia 11 czerwca 1987 r., Pretore di Salò v. X, ECLI:EU:C:1987:275, 14/86, pkt 19-20; z dnia 26 września 1996 r., Arcaro, C-168/95, ECLI:EU:C:1996:363, pkt 36-37; z dnia 3 maja 2005 r., Berlusconi i in., C-387/02, C-391/02 i C-403/02, ECLI:EU:C:2005:270, pkt 73-74; i z dnia 27 lutego 2014 r., OSA, C-351/12, ECLI:EU:C:2014:110, pkt 47.

¹⁵ Zobacz pkt 18 niniejszego streszczenia.